

пентръ

МИШТЕ, ИИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 43.

Luni, 21. Octomvrie

1846.

ДЕСПРЕ СЛОВЕ ШИ ЛИТЕРЕ.

„Дн „Универсал“ дн Бъкрещі а Домнълѣ Професор Цениліе чітнмъ зрмъ-торіѣл артиколъ скріс къ темейз: Шн днтъ-перік де пещіндъ длоптасе пе Езропа, ші фіоріле съперстідіеі домніаѣ песте попареле еі. Нъ се стіпсесе днсъ къ тотъл орі че скъптее де кълтъръ, піще міні семінде де літератъръ тотъ маі аро-тіаѣ дн вре о доъ треі локърі депъртате ші ретрасе дн калеа катастрофелор езропенещі. Ачесте треі асіле а ле щіп-деі фъсеръ Константінополъл внде тотъ се маі пѣстръ чева гвстѣл днвѣдътърімор, ші Аравіі каріі, дн Езропа де міазъ зі фаміліаріндъ-се къ літератъра еліпъ ші ла-тіпъ, лваръ о аплекаре спре щіінде нъ пвдін кълтівандъ-ле. Асілѣл чел маі сфѣлт ші маі пѣстрътор дн скъплъ Езропей а фост пвдінеле шкоале, де ші сколастиче, ші монастіріле; еле аѣ пѣ-стратъ скріптъріле авторімор векі, каре амінтереа с'ар фі піердѣт къ тотъл, пре-къмъ ші алтеле мѣлте, пещіндъ пічі копіі дндестѣле, пічі тіпаръ съ се днтмѣлдеаскъ екземплареле. Аша зъчеа щіінда днкісъ прін вібліотечеле монастірещі маі мѣлт, пѣлпъ кътре ані 1500. Атвччі о фръшоасъ

разъ де лѣміпъ літераръ рѣсърі дн між-локъл Езропей: Гѣтемберг, дѣпъ ані 1450, пѣскочі тіпографіа, пѣсе темеліа ачеі мѣстріі каре къ тіпарѣл рѣвѣрсъ лѣмі-піле ідеале ла міі де четіторі, прін мііле де кърді рѣспѣндіте прін лѣме! Пе ачеле тімпѣрї, кънощіінде ле ші фаптеле реліціоасе ераѣ сінгѣре кареле авсорвіаѣ ші ферічіаѣ сѣфлетеле че доріаѣ съ се фереаскъ, авѣтѣндъсе де тѣрѣтъріле лѣ-меі днвїершѣпате. Пентръ ачесте с'а змплѣт Езропа де монастірі, фѣкъте де прінді ші де авѣді, днзестрате къ марі авері, ші къ вібліотече, пентръ чеі че къѣта скъпаре ші тікпъ віедіі пѣвѣптвїтѣ. Де ачееа, дѣпъ афлареа тіпографіеі, дн-ченпѣръ а пѣкліка днтѣѣ сѣпнтеле скрі-птѣрї, треѣвїпчіоасе дн вісерічі. Дар дн че лімѣъ с'а днченпѣт тіпѣрїреа? Кѣмъ с'а зіс маі сѣс, дн лімѣа латіпъ аѣ днвѣ-цат, ші аѣ скріс маі тоді Езропейі пѣлпъ дѣпъ веакъл ал 15 ші 16-леа. Аша с'а днченпѣт къ кърді латіне.

„Дн Езропа де рѣсърїт, славопї авѣндъ традѣсе гата сѣпнтеле скріптърї, днкъ дн веакъл ал 9-леа, де Чірїл ші Metodie, фѣ-кърѣ тіпографіі еі днтѣ, дн вечїніі ші коплоквїторїі ромѣнімор. Днкъ ші де маі пайнте, ромѣніі пѣавѣндъ традѣсе кърді

всерічені, пентрѣ зпуреа реліціеі се въ-
зсерѣ сіліді а дптревві кърді славонещі,
манскресе. Къ дптродвчереа кърділор
славонещі тіпърите, се дптродвсе апоі
славона реглат ші формал дп тоатѣ ро-
тѣпнеа, фърѣ вре о ставілѣ, кѣчі ро-
тѣпні пѣвеаѣ кърді традѣсе. Стареа лѣ
меі де пе атѣчі пѣ іерта пе нѣмене съ
се сокотеаскъ ла вре о алтѣ дпвзпѣтъ-
ціре а скриптерей ші а лімѣей! Аша се
дпльтѣрѣ фрѣмоаса лімѣѣ романѣ, сѣфе-
рпнд орі че капрідіос аместек, пѣпѣ че
ші кіар анткѣл шір ші пѣме але літері-
лор се дпкѣлтѣші, іар сімплеле лор
форме се дпколдѣрарѣ ші съ дпкѣліарѣ,
зпеле песте алтеле копгѣмѣте! Аша,
пе несімѣте ші пе тѣкѣте, съ вѣрѣ ші
се стрекѣрѣ дп гѣрїле ші літерїле ротѣ-
пілор о дпкѣркѣтѣрѣ, кареа аневое се
лѣтѣреде, дар дпсѣ кѣт де лімпѣде се
зѣреск дп ворѣеле лімѣей џепїл, віда ші
стрѣкѣтра лімѣей латїне, атѣт де ведерат
тот се гѣсеск ѣрме ші де шїрѣл, фѣ-
птѣра літерїлор романе, непрекѣрмат дп-
треввіте пѣпѣ акѣт, къ тоате асѣпрїрїле
ші почїрїле че ле дпвѣдаѣ ші ле арѣтаѣ
словенїціі тіперїмеї ротѣне. Чї нїмік пѣ
есте маї греѣ де кѣт а десѣѣда пе въ-
трѣпні де ла чеаа че аѣ дпвѣдат, еї џїп
тот кѣт аѣ апѣкат, прїп веакѣрї дптреці.
Де ачеаа пѣтаї дп скрїскрїле вътрѣпещї
веї аѣла сімѣте рѣшѣшїде де форма лі-
терїлор латїне, дака веї фаче о серїоасѣ
алѣтѣраре а дїферїтелор фѣптѣрї де скрї-
соаре де прїп тоате џїпѣтѣрїле ротѣпещї.
Шїрѣл антк ал літерїлор лѣаѣ стрїкат сла-
вонїї, врѣнд съ арате къ літерїле ші пѣ-
тере, кѣт дпсѣтпѣазѣ ла еліні, тот дпсѣ
стаѣ пестїпїтїт зпеле: а, b, чеаа че пѣ есте

ла дѣпшїї. Шї пѣтеле літерїлор с'аѣ фост
скїмѣт, дарѣ ротѣпні тот аѣ пѣстрат доѣ,
къ форма дпкъ ті пѣтеле лор: ц, dп g,
ші д, dп i, къ дїрконфлекс де асѣпра.
Шї ачесте доѣ літере съпт ведератѣ рѣ.
тѣшїдѣ де скрїпѣтра чеа веке ротѣпѣ
кѣратѣ, кѣчі нїчі ла славонї, нїчі дп вре
зп алт алфавѣт кѣпоскѣт пѣ се гѣсеск.
Дпкъ шї пѣтеле лѣї: д, есте пѣс кіар
дѣпѣ сѣпетѣл съѣ патѣрал кѣт аѣ пѣміт
латїнї пе тоате вокалеле дѣпѣ гласѣл фїе
кѣрїа вокале: а, е, і, о, u, фѣрѣ съ маї
адаоѣе ла пѣме вре о алтѣ літерѣ де прї-
сос, ка славонїї. Шї пе: џе, 'лаѣ: џеа,
тот дѣпѣ латїнї, кѣт і с'а пѣстрат шї
фѣптѣра; асѣменеа: бї е фѣкѣт кіар дѣпѣ
ае дппревлат дп форма веке: z, (ц) дп
фак кѣрат латїн ка шї італїанї шї акѣт.
Е де тіраре кѣтѣ де таре дптреввіпѣдаре
аѣ фѣкѣт ротѣпнї къ сѣтпѣл дїрконфлекс
(^), ка съ дпсѣтпѣзе солѣрїле лімѣей лор,
че пѣ ле аѣеаѣ латїнї romanї. Пѣпнд зп
дїрконфлекс песте: с, аѣ фѣкѣт пе: ^с-ч
ші г, песте: а, орї е, ѣе ^-ѣ; песте j,
пе ж, песте і, пе д; dп, треї: с, копле-
гадї, пе: ш. Дп літерїле арѣпкате де
асѣпра шї фїпале се вѣд: m, n, r, s, t, z,
ц. Ачѣаста есте націонала скрїпѣтѣрѣ а
ротѣпїлор че ш'аѣ пѣстрато релїціос
дпкъ де маї пайнте де венїреа гоџїлор
ші а славїлор, прїп тоате рѣскоалеле
тіпѣрїлор. Чїопліреа шї фѣптѣра аѣ фост
сіліді съ лі о деа кѣнд аѣ трѣвїт съ ті-
пѣреаскъ шї еї кърці, тот къ літере сла-
воне, пентрѣ зпуреа релїціеї, шї дпдетѣ-
пареа тіпографїеї чеї гата, шї пентрѣ къ
ераѣ депрїпшї де дѣтѣлт къ кърділе шї
словеле лор.

Кѣт пентрѣ фѣптѣра с'аѣ форма літе-

рілор romane, дитревіте дн маньскрісѣл ротъпілор, дестѣл де лътврїт о аратъ тавла алытвратъ ла „Універс.“ Дитр'днса съ vede форма де літерїле romane саѣ латїне антїче, челе фенїціане саѣ халдее антїче: орїдінеѣ тѣтлор алфаветелор; форма де літерїле romane пе ла анії 300—400, дъне карта пестїнцерїанъ; пѣмітеле месоготїче, тот дїн веакъл ал 4-леа; славонеле пѣміте шї чїрїліче маї пе вртъ, шї апої фьнтвра літерїлор латїне кѣм се афлъ шї акѣм прїа скрісоареа де тѣлъ а попорълї де прїа тоате цїнътврїле ротънеції. Ачесте форме латїне се вѣд маї лътврїт дн літерїле че ле скріѣ арѣквате пе де асѣпра, чеаа че се фъчеа шї дн маньскріселе латїне. Атѣта де днкѣркат о ажвнс скрісѣл ротънеск, пентрѣ ліпса де о портъ котѣлъ, де зп модел регълатор дъпъ формеле антїче: Ачеста есте скопѣл де акѣм ал моделлор депрїн шкоалеле ротънеції, фїе съ їсѣвтѣаскъ, дитродѣкълнд модѣл чел сімплаъ шї патврал а скрїптѣреї стрѣмошеції!

Меторавїле.

— Есте шїѣт къ чел маї дналт мѣпте ал Европей есте Монвланк саѣ Монталъѣл дїн Алпї, знде, де тарїле кѣкѣврї але ачестї верї, зъпада пе вѣрф с'а топїт, чеаа че пѣ с'а дитѣмплат де тѣлді ані, — Фонтенел, де 90 ані, трекъ о датъ пе лъпгъ маса madameї Хелведїс, фъръ съ о салътезе. Еа с'а сѣпърат, їар ел дї зїсе маї апої: „De m'аш фї зїтат ла domnia та, п'аш фї трекѣт днаїнте.“ — Їсворъл чел маї mare дїн лѣме шї маї фърмос есте рѣѣл Брагѣї. Дитр'о вале тѣреадъ, дїн Амерїка де мїазъ зї, дитр'о

крѣпѣтѣрѣ де стѣпчї, сѣпт кѣрталї кѣ френзе де кѣте 80 пїчіоаре лъндї, Брагѣї їсворане шї се дитїнде лат 15 пїчіоаре шї 20 адъпчїме, шї каде пестѣ стѣпчї 120 пїчіоаре лате шї пестѣ 50 дналте, пе сѣпт каре арк поате трече пѣдѣат чїпѣва. Че пѣтере о фї авѣнд патвра дн пѣтѣлѣт, де їсѣвѣе дїн веакѣрї атѣта апѣ тѣреадъ! — Фъръ зїре пѣ поате фї пїчї тѣрїе, пїчї сїрїт пѣвлїк. — Лївертатеа пѣ поате мерце фъръ дїделепчїѣне, пїчї а трї фъръ вїртѣте. — Лївертатеа дн леагъѣл сѣѣ, тревѣе хрѣпїтъ кѣ дїделепчїѣне. — Сѣфлетеле славе пот дор словозенїе, чї пѣтаї сѣфлетеле тарї сїнгѣреї пот а о пѣстра, — Мѣлцїмеѣ фъръ рѣндѣеалъ пѣ поате нїмїк дитпротїва зївї пѣтерї вїне органїсате.

Daniil O'Connell.

(Днкеїере.)

Кѣнд лорд Мелъврїнѣ ажвнсе дн мїністерїѣ а дѣа ѳрѣ, сїмдї тревзїнда де а се дїделеѣе кѣ О'К. Гласѣрїле ачелор дептодї карїї цїне кѣ ел дн каса де жос, ера токма де ажвнс а кѣмпнї кѣ еле дн кѣтрѣѣ воїа дѣнсѣл, дечї дакъ лїбералїлор ле пѣса де пѣстрареа пѣтерїї дн сїнѣл лор, ера неапѣрат, ка съ трагѣ пе О'К. дн їнтересѣл лор. Ачѣаста днсъ пѣтаї аша ера кѣ пѣтїнгъ, дакъ еї тѣлдѣмїа претенсїїле фѣкѣте де ел пентрѣ Ірландїа, адїѣк дитродѣчереа зїнї адмїнїстрадїї де о портрївѣ, дрептате пентрѣ католичї шї протѣстандї, шѣрцѣереа зѣчзїелелор шї депѣртареа зївї mare пѣтѣр де педрептѣцїрї дїн веакѣрї днрѣдѣїнїате, каре пе попорълї їрланд ел днпїсѣсерѣ дн стареа челе

маї вѣрте сервітудї. О'К. пѣ череа нїмїк, че п'ар фї дрепт дн окїї орї кѣрвї пествѣс ла преждѣде, саѣ че п'ар пѣтѣ дмплїні орї каре от чїпстїт. Аша дар алапда дп-тре О'К. шї Мелвѣрнѣ се дпкеїе вшор. Че ѣ дрепт тѣсвреле пропѣсе де атѣчї дп-кѣче де гѣверп спре а се трече дп лецїле цѣреї маї тѣте аѣ фост лѣпѣдате дп каса лорзїлор; дпсѣ чел пѣцїп кѣ атѣта кѣщїгѣ О'К. фѣрте тѣлт, кѣ ла Ирландїа се трїмї-серѣ дп капѣл адмїнїстрацїеї ѳменї карїї пѣ маї сѣферїрѣ а се траде шепте пѣї де пе сѣрачїї лѣкѣиторї, карїї адмїнїстрѣ дрептатеа кѣ кѣдет маї кѣрат шї протестанцї-лор ле маї даѣ песте нас, ка сѣ пѣ маї калче аша| греѣ шї тїрѣпеще пе черѣчеа сѣрѣчїмїї католїче. Децї О'К. прїмї шї атѣта, вѣзѣнд кѣ деокамдате пѣ кѣщїгѣ маї тѣлт. Пѣререа лѣї О'К. фѣсесе де ла дпчепѣт, кѣ о партїдѣ, кареа пѣ ѣ дп старе а стрѣвате кѣ тѣте претенсїїле сале, сѣ пѣ лапѣде нїмїк дїп кѣте кѣщїгѣ кѣ тѣ-рѣптѣл, кѣчї еа прїп ачеаста пѣ шї дѣ де гол нїчї вп дрепт, чї дїп контрѣ орї че кѣ-щїгѣ поѣ дїп партеа са дї адаогѣ пѣтереа дп ачееаш тѣсѣрѣ, дп кареа сѣрѣеще пе а дѣштанѣлѣї. О'К. кредїпчос кѣтрѣ ачест прїпчїп прїмї дп фолосѣл Ирландїеї тот че дї пѣтѣ да гѣверпѣл, їар спре тѣлѣдѣмїтѣ дп ажѣта шї ел пе ачеста кѣ тѣтѣ їнфл-їнда са дп лѣвотрѣ шї аѣарѣ дїп парла-мент. Се пѣте зїче кѣ О'К. дела 1835 дпкѣче дпфѣрѣтѣндѣсе венчетат кѣ торї-щїї шї кѣ клерѣл реформат пѣмаї ел цїоѣ пе лїбералї дп мїнїстерїѣ, шї кѣ кїпѣл ачеста ел аре пѣвѣмаї дп Ирландїа, чї токма шї дп Англіа о пѣтере маї маре дѣкѣт чеа датѣ дпсѣш домпнїторїѣлѣї де кон-стїтѣдїа врїтанїкѣ. Дела 1836 дпкѣче О'К.

маї дптемеїе шї алте дпсодїрї, кѣт „асо-цїацїа генералѣ“, їар ла а. 1838 асоцїацїа прежѣсѣре, дѣпт каре ла а. 1840 пѣсе пе тѣтѣ Ирландїа дп мїшкаре, десѣшѣрѣнд престе тот стїндартѣл десѣачерїї (Repeal). Дар ел пѣ тот деавпа продѣче мїшкѣрїле дп адїнс, чї пѣмаї ка сѣ пѣ ласе пѣтерїле пачїеї а кѣдеа дп лѣпѣезїме шї аморцїре, чї сѣ о цїїе тот дешѣаптѣ пѣпѣ ла вп мїнѣт вїневенїт.

Мїнѣпатѣ ѣ пѣтереа ачестѣї вѣрѣват, кареле прїп вп сїпѣр семп е дп старе а пѣне пе тот попорѣл Ирландїеї дп мїш-каре сгомотѣсѣ, їар прїп алтѣл ал релї-нїцїї дѣпѣ воїнда са, фѣрѣ ка сѣ фїе сїп цїїт вреодатѣ тѣкар вѣврѣ де пѣпѣредѣре шї пѣтѣлѣдѣмїре дїп партеа глѣтелор че алтїнїтрелеа сѣпт атѣт де капрїцїѣсе. Тѣтѣ пѣреле скѣсе асѣпра лѣї, тѣте хѣ-леле грѣмѣдїте пе капѣл лѣї трекарѣ фѣрѣ-вртѣ, шї дп попорѣл їрланд лѣсарѣ пѣ-маї атѣта семп, кѣт ласѣ вѣптѣл тѣппа, кѣнд шѣїерѣ пїнтрѣ фѣрѣзе. Кѣткѣ пар-тїда контрарїе сѣдѣїе шї спѣркѣ пе ачел от, кѣткѣ дп Англіа, ачѣреї їнтересе егѣїстїче елле дпфѣрѣтѣ, пѣрїнцїї кѣ пѣ-теле лѣї О'К. спѣрїе пе прѣачї, ва кѣткѣ тѣлѣдї пѣвѣмаї дп вѣрѣск ка пе вп пѣгѣп, чї кѣтеазѣ ал шї деспрѣцїї, тѣте ачестеа пѣ требѣсе сѣ пе скѣндѣлїаскѣ. Егѣїстѣл аплѣз вѣеще дп ел пе їрландѣл їзѣиторїѣ де патрїе, шї плевѣа маї вѣртос чеа дїп палатѣрї (кѣчї шї дп палатѣрї сѣпт де-стѣле дрождїї) деспрѣцїе дп дѣпсѣл пе тареле вѣрѣват, каре домпеще пѣмаї прїп-тѣрїа сѣфлетѣлѣї сѣѣ, їар пѣ прїп мїжлѣче дїп аѣарѣ вѣтѣтѣре ла окї. Чеї маї дп-вершїзнацїї аї сѣї контрарї рекѣпоск, кѣ О'К. вѣпѣще фѣрте вїне арта де а кѣщїга

не глѳте ши де а кондѳче не попор; веzi
 вiне кѳ ар ши фi зп че преа рiдикол, дакѳ
 чiнева ар воi а нега чеѳа че пѳте ведеа
 дн тѳте зиеле кѳ окii ши пѳте пiпѳи кѳ
 тѳпиле. Днсъ ла тѳте ачестѳа че зiк то-
 рiщii? „Да, поi рекзпѳщем, кѳ ОК. шиѳ
 лигѳши фоарте вiне днжосiтеле аплекѳрi
 а ле глоателор; днсъ атѳта ѳ тот чел
 осебеѳе де алѳii. Де ачi днколо ел есте
 зп виклеан, ши песте ачѳаста отѳл чел
 маi де нимiк дiн тоѳi: фрикос, печинстiт,
 egoiст, лаком ла аверi, сетос де а домнi,
 тирѳнос, скѳрт ел (дѳпѳ торiщii) есте зп
 вас пiлн де рѳтѳѳii ши де спѳркѳчѳнi.“
 — Ноi днсъ рекзпѳщем, кѳ се поате
 днѳтѳшла, ка ши зп от влѳстѳмат сѳ
 поатѳ атѳѳi пептрѳ дѳѳ треi минѳте не
 глоате; н'авем днсъ дн тоатѳ исторiа оме-
 нимii ниѳи о пiлдѳ, ка зп мишел крiминал
 сѳ фiе фост чiнстiт ши рекзпѳскѳт де кѳ-
 трѳ 7 милиѳане сѳфлете ка чел маi маре
 ал лор вiне фѳкѳторiѳ ши тѳпѳзiторiѳ дн
 декѳрс де анi треizeчi, пркѳт с'ѳѳ днѳтѳ-
 плат ачѳаста лѳи ОК. дн Ирландiа. Дн
 адевѳр ар фi зп лѳкрѳ некзпрiнс, пептрѳ
 че зп от нѳмаi сѳ фѳдѳрiаскѳ iвѳiреа
 де патрiе, неiнтересѳл, вѳлѳвоiнда, неклѳ-
 тiта тѳрiе сѳфлетѳаскѳ ши алте вирѳѳѳи ка
 ачестѳа, прiн каре ел фѳкѳ атѳѳѳа минѳнi,
 дн лок сѳ ши ле днсъинаскѳ депiлн. Аз пѳ
 есте о гревтате тѳлт маi маре, а воi сѳ
 фѳдѳрѳщii дн тоатѳ виѳаца вирѳѳѳе аколо,
 вnde тоате мишкѳрiле, тоате кѳзѳтѳѳреле
 ши орi че скiмѳаре а феѳѳѳе е ѳбсерватѳ
 ши пѳндiтѳ дн тот минѳѳѳа де маi тѳлте
 мii. — ОК. ка ши тоѳi чеiлалѳѳи вѳрѳаѳi
 марi есте отѳл патѳреi, таре ка де фер
 дн чеѳа че ел одатѳ пѳтрѳнсе ши кѳпоскѳ
 кѳ е дрепт, ши дн тот че шаѳ пропѳс

де скоп; iar де ачi днколо дн алте атѳ-
 рѳпте е сѳпѳс ла тот фелiк. де скiмѳѳрi,
 дѳпѳ кѳт чер днпреѳѳѳрѳрiле ши тiмѳл.
 (Дѳпѳ Encycl. der Gegenw.) Г. Б.

DOAЪ ДОКЪМЕНТЕ ДЕ МАРЕ ДНСЕМНЪТАТЕ.

Ноi Бела дiн тiла лѳи Dѳмнезеѳ
 Реѳе, зптеi-нѳскѳтѳл Домнѳлѳи Андреiѳ
 стрѳлѳчiтѳлѳи реѳе ал Ългарiеi, тѳѳѳор
 карii вор ведеа ачест днскрiс фачем кѳ-
 поскѳт, кѳ ла черереа кѳвиѳсѳлѳи пѳрiнте
 Домнѳлѳи Иаков Пенестрiнѳл алесѳлѳи А
 С. Л. дн фiiнда лѳи де фадѳ ши дн а маi
 тѳлтор алтора жѳрарѳт не сѳiнтеле лѳи
 Dѳмнезеѳ евангелиi, кѳ дiн ѳѳрiле сѳпѳсе
 iзрiдикѳѳiеi поастре ши дiн кѳѳе дн виiто-
 рiѳ кѳ воiа лѳи Dѳмнезеѳ се вор сѳпѳне
 не тоѳi еретiчii ши не алѳi крѳщiнi,
 карii пѳрѳсiнд крѳдинѳа крѳщiнѳтѳѳii рѳ-
 тѳчѳск ла сѳперстѳѳiѳа Исмаелиѳлор ши а
 Iздеiлор, орi сѳнт че нѳме с'ар сокотi
 днѳре крѳщiнii префѳкѳѳѳi, не vom сiлi кѳ
 вѳпѳ крѳдиѳѳѳ аi стiрпi*) дiн ѳѳрiле по-
 стра, ши не ачѳѳа карii дн ѳара поастрѳ
 сѳлѳт неаскѳлѳѳторi дѳпѳ рiѳѳл фiекѳреi
 паѳii, каре сѳ пѳ фiе днкоптра крѳдинѳѳѳ
 католичѳ, дi vom сiлi а се сѳпѳне вiсерiчѳѳ
 romane. Спре адеверiреа ачестѳѳи лѳкрѳ
 порѳнчiрѳт а се днѳѳрi ачест днскрiс кѳ
 днѳѳрiѳѳра печѳѳii поастре. Даг дн

*) Латiнеѳѳе аша: bona fide studebimus pro
 viribus extirpare etc. etc.

Strigon an VII Kalend. albi Martie anba
mьлтвѣнцѣ MCCXXXIII (1233).“

Din al doilea document:

Ної Григоріе шчл. Лѣи Бела реце-
лѣи Бгаріеї ѣтѣи пѣскѣт. Ан епископа-
тѣи Кѣманіор, кѣт ам дѣделес, сѣт
нѣде попоарѣ каре се кѣамѣ ротѣнї, ка-
рїї де шї се сокотеск кѣ пѣте де крещїн,
дар сѣт о крещїнѣ авѣнд рїтѣрї шї да-
тїне осевїте, фак лѣкрѣрї контрарїе ачестѣи
пѣте. Кѣчї деспрѣдїнд еї не вїсерїка ро-
манѣ, тоате таїнеле вїсерїчеї ле прїмеск
пѣ дела кѣвїосѣл пострѣ фрате епископѣл
Кѣманіор, каре есте дїечесапѣл (епархіо-
тѣл) ачелѣи дїнѣт, чї дела шїї псевдо-
епископї дїїторї де рїтѣл Гречїлор, шї шїї
дїн регатѣл Бгарїеї атѣт Бгѣрї, кѣт шї
Тевтонї (немѣї), шї алѣї дрепт. крещїн-
чошї трек ла еї спре а петрече кѣ дѣн-
шїї, шї аша фѣгѣндѣсе кѣ еї оареш-кѣт
шї попор кѣ ачелашї ротѣнї, деспрѣдїнд
не ачела (не епископ), прїмеск прѣзїселе
таїне спре греа скандаль а дрепт крещїн-
чошїлор шї кѣ тѣлтѣ скѣдере а крещїнѣї
крещїне. Дечї ка дїн осевїреа рїтѣрїлор
сѣ пѣ провїїе перїкол сѣфлетелор, пої
воїнд а превевї асемеѣеа перїколе, ка маї
сѣс пѣмїдїї ротѣнї сѣ пѣ аїѣ матерїе де
а терѣе ла епископїї схїсмаѣїчї спре прї-
тїреа таїнелор, ачелѣи епископ ал пострѣ
дї порѣнчїт прїп дѣскрїс, ка сѣ ле ашеѣе
епископ алес кѣ прѣнгрїжїтѣ сокотеалѣ,
дестоїнїк нестрѣ ачелаш паѣїе, каре сѣї фїе
лѣи вїкарїс дѣ пѣмїтеле локѣрї дѣнѣ ста-
тѣтеле соборѣлѣї ценерал, сѣпѣс шї атѣр-
пѣторїс дѣтрѣ тоате дела ел.

Іар фїїндѣ Тѣ (Бела) ка прїнчїпе
католик ла дѣдѣмаареа їѣвїтѣлѣї пострѣ
фїѣс Іаков алес атѣнчї А. С. Л. аї фѣгѣ-

дѣїт кѣ пѣпере де жѣрѣтѣнт кѣ Тѣ не
тоѣї неаскѣлтѣторїї де вїсерїка романѣ дѣ
цара Та дї веї сїлї ла аскѣлтарѣеа ачелаш
вїсерїчї, прѣкѣт ера кѣпрїсѣл дѣ-
скрїсѣкѣ Тѣѣ фѣкѣт деспрѣ ачелаш, шї
ачелашї алес їаї фѣгѣдѣїт кѣ граїѣ вїѣ,
кѣ не сѣс атїншїї ротѣнї дї веї сїлї а
прїмї не епископѣл карел ва да лор
вїсерїка шї веї да лѣї дїн венїтѣрїле Тале
не каре ле прїменѣї де ла ачелаш, венї-
тѣрї де ажѣс шї чїнстїте, прѣкѣт ачелаш
алес неаѣ сѣс нѣѣ. Не есчелендїа регаль
о рѣгѣт, о дѣдѣмѣнт шї о дожѣнїм кѣ
дѣндїсѣл, шї дѣї порѣнчїт дїе спре ер-
татеа пѣкателор, ка, фїїнд кѣ пѣ дїсе
кѣвїне дїе а сѣферї дѣ статѣл тѣѣ ачест
фелїѣ де схїсмаѣїчї*), шї челе че аї фѣ-
гѣдѣїт, сѣт лѣї Дѣтѣвѣѣѣ пѣкѣтѣ шї де
оашенї вїне прїмїте, сѣ пѣрѣтѣїе дѣ де-
шерѣ челе че аѣ ешїт дїн вѣзеле Тале
атѣт де лѣѣдат (!!) шї сѣ те невоїенѣї
а ле дѣплїнї кѣ фолос, аша, ка нестрѣ
ачелаш сѣ плачї реѣелѣї реѣїлор шї пої
рѣѣна крещїнѣї Тале сѣ о пѣтем комѣнда
дѣ Домѣл кѣ лавде кѣвенїте.

Ачесте документе кѣпосѣѣте дѣвѣ-
дѣїлор дестѣл де вїне, пѣѣлїкате де Rai-
naldus, ретїпѣрїте шї де Петрѣ Маїор ал
пострѣ дѣ Історїа вїсерїчеаскѣ а Ротѣнї-
лор, дакѣ ар фї дѣсоѣїте шї де алтеле
кѣтеѣа дїн веакѣрїле маї нѣѣ пѣнѣ дѣнѣ
Matias Корвїнѣс дѣкоаче, неар пѣтѣ сервї

*. Лѣтїнеѣе аша: Quatenus cum te non deceat
in Regno tuo hujusmodi Schismaticos susti-
nere etc. etc.

de атьтеа фълінаре ші фъкліі лѣтнѣторѣ
пінтре дотънекоаселе фоі а ле історіеі
міжлочіе, пентрѣ ка съ пѣтем кѣноаце
кѣ дестѣлъ сігѣрїтате адеврѣтата прїчію
ші ісворѣла де зрѣ ші де прїгопірі дотре-
прїнсе не атѣнчі ші де атѣнчі дѣкоаче
асѣпра ромѣніі. Осевїреа рїтѣлѣ ші а
кредїндеі бїсерїчеї аѣ фост ісворѣла прї-
чїпал де несѣферїре. Нѣлѣмаї Бела, нѣ-
лѣмаї папа Грїгорїе IX., де каре щїм кѣ
не ла а. 1232 аѣзрїсі не дѣсѣш дѣмпѣра-
тѣл Фрїдерїк, аѣ фост карїі аѣ жѣрат стїр-
пїре рѣсѣрїтенїлор, чї шї алці реці шї
архїпѣсторї апѣсенї сѣпт Карол Роберт,
Лѣдовїк I., Матїас ш. а. *) Апої Ромѣ-
нії шї Бѣлгарїї дѣ рѣстїмп де врео па-
трѣ веакѣрї пѣші ла міжлок дотре пре-
тѣнсіле шї пофта де рѣсѣвнаре а Ромѣї
де о парте, дотре рѣнгда шї вікленїа гре-
чеаскѣ де алта, венїрѣ де атьтеаорї дѣ
перїкол де а фї стрїмторадї шї тѣргїдї
ка шї дотре пѣредїї знеї машїне кѣт-
плїте. Гречїї спре а не цїнеа дѣ фрѣѣ
дѣмплеа цѣрїле ачестѣа кѣ кѣлѣгѣрї мї-
сіонарї; апѣсенїї трїмітеа шї кѣлѣгѣрї, пѣ
кѣрѣца нїчї кѣлѣзіеле фоарте греле кѣлесе
маї дела тѣтѣ Европа спре а пѣлда тѣрї
тарї, бїсерїчї шї тѣрнѣрї дѣсѣфѣлѣтоаре де
фрїкѣ шї де сѣпѣнере. Кїлѣдїрї мїлѣпате
не каре ле vedem пѣлѣ асѣзї, аѣ фост
тот атьтеа аванпостѣрї асѣпра рїтѣрїлор, не
каре респектївії зїдїторї ле зра шї ле
дѣспреѣвїе. — Коментарїл асѣпра копїа-
телор ачї докѣменте сѣр пѣтѣ дѣтїнде
ла челе маї тѣлѣте септїнде шї кѣ-

вінте дїн ачелеаш; дѣр чїтїторїї пощрїї
факѣ віне, шї ле скармене шї ле жѣдече
фїе каре пентрѣ сіне, не зїтѣнд тотдео-
датѣ, кѣ історїа дѣ рамѣл ачестѣа неаѣ
рѣмас датоаре кѣ о сѣтѣ де алте адеве-
рїнде де патѣра ачестора. — Се кѣвіне
сѣ дѣтѣ тот не фадѣ, шї вінеде шї рѣл,
ка аша сѣ зрѣмезе одатѣ шї кѣвѣнт де
сѣферїре шї де дѣмпѣкаре.

Г. Б.

ЪН DAT МАЇ НОЎ ЛА ІСТОРІА БІСЕ- РІЧЕЇ РОМЪНЕ.]

Кѣ таре интерес ам четїт дѣ пѣтѣ-
рѣл Gazetteї 47 дїн а. к. артїколѣл греко-
католичїстѣл шї греко-рѣсѣрїтенїстѣл, дѣ
каре саѣ дѣсѣтнат атїндереа ачѣї фѣрї-
чїте ідеї, ка адекѣ „ромѣнії, дїн Ъгарїа
ші Трансїлванїа дѣсѣрѣкѣндѣсѣ де рѣшї-
пѣторїѣлфанатїзм, де мїчїле черте рїтѣале
ші де орї каре интерес кѣзтат сѣв стеатѣ-
тѣл челор патрѣ пѣкѣтѣрї, шї лѣсѣнд а-
честѣе черте не сама асїадїлор, сѣ ласѣ
ла о парте пѣтїрїле де знїдї, шї пѣзнїдї,
сѣшї кѣвте о алтѣ тїтѣл пентрѣ а лор
релеѣе, сѣшї чеарѣ архїепїскоп шї мїтро-
полїт ш. а.“ Кѣ асѣменеа интерес ам чї-
тїт шї рефлѣсїїле зрѣмате ла зїсѣл артїкол
ші ачелеа тѣте кѣ атѣта маї сімѣїторїѣ
тѣаѣ фѣкѣт, кѣ кѣт не лѣпгѣ чева асѣ-
менеа, де оаре кѣцїва апї, дѣптогма ка
зпѣ мїкѣ сателїт не лѣпгѣ цїгантїка са
планетѣ саѣ дѣторс дѣ пѣпѣтїпчоаса мїндїї
меле кѣцетаре.

Дѣсѣт нїчї есте ачестѣа чева поѣ, шї
де акѣта скорпїт, нѣ, кѣчї дѣпѣ кѣт

*) Веї шї Спїчеле історїче де ла Nr. 17 аї
ачестѣї фої дїн а. 1843.

скріпторіа прензмітєлї артікол дпсѣ-
мпъ ферічітєл пѣріоте Маіор-, ачєла пє
карє зп вѣрват алєсѣ дпн Ромѣніа зл
пѣштєтє варга лѣі Моісє, карє деспї-
кѣнд валѣрїлє тѣрїї, аѣ дескїс націєї салє
валє (прє ешірєа дпн пєрїрє, ачєлаш зїк,
аѣ сѣштѣнат ачастѣ мѣштѣїтоарє ідєє,
карє пє ла капєтѣл сѣтєї трєкѣтє а о пѣнє
дп лѣкратє рєпрєсєнтандїї клєрѣлї пєзпїт
тѣлт аѣ лѣкрат, карїї авѣнд дпдѣлєцєрє
кѣ зпїї вѣрѣацї фрѣшташї шї дпн клєрѣл
зпїт пє ла а. 1798 аѣ аштернѣт спрє а-
часта ла дпналта Домнітоларєа кѣртє
зпїѣ планѣ (карє дпн дпштѣмларє тогта
дп зїлєлє ачєстєа зпїї вєні ла тѣлѣ);
дѣпъ ачєста тєрмінѣл адѣпѣрїї а амѣлор
клєрѣрї ромѣнє дпн Трансїлванїа шї локѣл
шєдїндєлор єрє пѣс ла Бѣлград, сѣв прє-
шєдєрєа командїрѣлї ка пєрсочал ал Ма-
їєстѣдїї салє дпштѣрѣтєштї. — Дарѣ дп
доаѣ стѣлчї пѣтєрпїчє саѣ ловїт трєтѣрѣ-
тоарєа лѣптрїцѣ а націєї, прїп карє шї
дакѣ пѣ саѣ сѣѣрмат дє тот, слѣвїндѣсѣ
фѣ сїлітѣ а сє трацє ла ліман; кѣчї дєспрє
о партє зпїї пєпрєгїні прївїнд кѣ пєпѣлѣ-
чєрє ла вїпєлє чє авєам дє а спєрє, сѣв
фєлїврїтє рєспєктѣрї аѣ чєркат дппєдє-
карє, дарѣ аѣарѣ дє ачєаста дєла єпїско-
пѣл зѣєї пѣрїдї сѣ пѣфтєа о авпєгаціє дє
тот апостолїкѣ, ка шї кѣм ромѣнімєа дпн
Трансїлванїа п'ар авє пєапѣратѣ трєвѣїндѣ
дє а ста пѣрѣрєа сѣпт дої архїпѣсторї,
дѣпъ кѣт є дє пѣштѣроатѣ.

Дє'мї ва фї єртат кѣ врєзп прїлєж
а лѣштѣрї матєрїа ачєаста маї вїпє, воїѣ
фачє дпн інтєрєсѣл адєвѣрѣлї історїк шї

totdeodatъ дп ал фєрїчірїї поастрє ко-
мѣнє.

Ып протопоп ромѣнєск дпн
Трансїлванїа.

Ла Рєдакціє шї ла D. Wilhelm
Németh сє аѣлѣ дє вѣлзарє :

SCHNELLER UEBERBLICK

der

GESCHICHTE

der

R O M Ä N I E N,

von

A. TREV. LAUREANI,

Professor der Philosophie am National-Collegium.

Bukarest, 1846.

Дп Бѣкѣрєцїї сє аѣлѣ дє вѣлзарє:
ОБІЧЄІФРІЛЄ ІСРАІЛТЄНІЛОР ШІ
АЛЄ КРЕЩІНІЛОР, традѣсє дє Пѣ-
рїот. Архімандрїт Єѣросїп Потєка Мо-
трєанѣл, о картє фѣартє фѣлосїтоарє, дар
шї тїпѣрїтѣ фрѣштос кѣ слѣвє нѣѣ, маї,
кѣратє шї пє хѣртїє фрѣштѣсѣ дпн 34 кѣлє.
Дє тѣлт ам фї пѣлїкат ачєастѣ картє,
дакѣ іам фї аѣлат прєдѣл, пє карє воїєщє
ал шї хотѣрѣт фїєкарє дорїторїѣ дє а
кѣмпѣрєа кѣрїдї, дпсѣ пїчї пѣлѣ асѣзї
пѣ пє вєні ла кѣпѣшїндѣ.

Асєтєнєа :

MAGAZINŢ IСТОРИКŢ пєптрѣ Дагїа
сѣптѣ Рєдакт. лѣі А. Т. Ласпїанѣ ет Н.
Бѣлчєскѣ, Томѣ I. 6 Zwanz. Томѣ II. 6
Zwanz.

MANŢAL DE ФІЛОСОФІЄ, лѣкратѣ
дѣпъ прѣграмта Ынївєрсїтѣдїї дпн Парїс,
3 Zwanz.